

Maršal Tito naznanil smrt monarhije v Jugoslaviji!

Skupščina bo proglasila federativno in demokratično republiko

VLADA DOBILA ZAUPNICO PRI VOLITVAH

Belgrad, 19. nov.—Maršal Tito je na sestanku s časnikiarji dejal, da je monarhija v Jugoslaviji mrtva kot rezultat splošnih volitev, pri katerih je zmagnala Narodna osvobodilna fronta. Tito je izjavil, da ne ve, kaj bo storil kralj Peter, kar pa ni važno.

"Jugoslovansko ljudstvo je imelo zaupnico vladni pri volitvah in odobrilo njen program," je dejal Tito. "Kaj Peter misli o prenosni deželi iz monarhije v republiko, nas ne zanima. Monarhija je vedno ovirala ljudski napredek in ljudstvo je spregovorilo ter odločno povedalo, da ne mara kralja."

Tito je dejal, da so sovražni sili širile govorice in poročila o razpiranju volilcev in nagladi, da so bile volitve mirne in redne. Udeležilo se jih je skoraj 86 odstotkov. Kandidati Narodne osvobodilne fronte so dobili 6.500.000 glasov. Tito je dejal, da izid volitev pomeni, da se ljudstvo izreklo za podpiranje vlade in ohranitev vojne pridobitev.

Ljudstvo je tudi odobrilo ekonomsko politiko vlade in program ljudske fronte. Izreklo se je odločno proti staremu režimu monarhiji in za ustanovitev federativne in demokratične republike. Odobrilo je notranjo zunanjo politiko vlade in prispevalo k miru v balcanskih državah in Evropi.

Tito je naglasil, da ne bodo sprejeti drastični ukrepi proti kapitalizmu. V nekatere kraje so še aktivne nelegalne grupe. Med tem so križarji na Hrvaškem, ki napadajo partizane. Ti so bili prej stali, zdaj pa se odvajajo z verjam plaščem. Te grupe bodo odstranjene, bo razglašena popolna svoboda za vse države.

Jugoslavija bo proglašena za federativno in demokratično republiko, ko se bo sestala skupščina 29. novembra. Ta bo sestavila novo ustavo in objavila deklaracijo, da je Jugoslavija federativna in demokratična republika.

Na ta način bo iz kraljevine Hrvatske in Slovencev, ki je bila ustanovljena 1. decembra 1918, nastala federativna in demokratična republika.

Priznava se, da bodo druge države v Narodni osvobodilni fronti imele reprezentacijo v skupščini. Med temi je desničarska srbška agrarna stranka, ki je da bodo nekatere države reprezentirane v vladi. Tako je, da bodo komunisti držali predsedništvo vlade in zunanje, notranje, finančne in finančne ministra.

Datum 29. november za odprtje zasedanja skupščine je bil izbran, ker zaznamuje drugo obletnico ustanovitve Protifašističnega sveta narodne osvobodilne Jugoslavije (AVNOJ), ki je bil ustanovljen v Jajcu, 1943, ko so se vršile ljute bitke med partizani in Nemci. Ustavna skupščina, ki se bo odprla 29. novembra, bo imela dve zbornici. Ena se bo sestavljala iz predstavnikov federalnih domov narodnih skupnosti, druga pa iz predstavnikov vseh narodov. Vsebovala bo izvolila predsednika. Zasedanje skupščine bo odprla dr. Ivan Ribar in dr. Pavišić. Dom narodnosti bo deloma formiran na ruskih načelih ameriških načelih.

Konvencija Ameriške legije v Chicagu

Admiral King govoril pred delegati

Chicago, 19. nov.—Na konvenciji Ameriške legije, ki se je pričela včeraj, je nastopil poleg drugih govornikov admiral Ernest J. King, vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice. On se je izrekel proti notnemu poveljstvu armade, mornarice in letalske sile.

King je med drugim dejal, da je za ustanovitev posebne odbora, katerega naj bi tvorili vojaški voditelji in civilisti, in ti naj bi študirali problem notnega poveljstva vseh obojnih sil. "Mi ne moremo zgraditi poslopja brez načrta," je dejal. "Isto velja za problem notnega poveljstva."

Danes bo pred delegati nastopil admiral Chester W. Nimitz, poveljnik ameriške bojne mornarice na Pacifiku, ki je združila japonsko pomorsko silo. Na konvenciji bodo govorili general Dwight D. Eisenhower, general James H. Doolittle, general Kenneth C. Royall, vojni podtajnik, in drugi visoki vojaški in mornarični častniki.

Predsednik Truman, ki je bil delegat na prejšnjih konvencijah, se te ne bo udeležil. On je naslovil poslanico s pozivom na "egjo, naj sodeluje z drugimi organizacijami in pomaga veteranom iz druge svetovne vojne, da bodo dobili delo v industrijah."

Legija je počastila Franklina D. Roosevelta, sina pokojnega predsednika Roosevelta. Izročila mu je medaljo v počast njegovega očetu. Mladi Roosevelt je dejal, "da jaz in vi veste, da je moj oče dal življenje za svojo deželo."

Konvencija legije, ki se vrši v Kollzeju, bo zaključena v sredo ali četrtek.

Kitajske čete okupirale prelaz

Komunisti priznali padec Šanhaikwana

Čungking, Kitajska, 19. nov.—Čete centralne vlade so zasedle drugi prelaz v velikem zidu in začele prodirati proti Činhsien, komunistični trdnjavi, pravi uradni komunikacije.

Prelaz, katerega so zasedle, je pri Čiumenkowu. Skozi prelaz vodijo ceste v Činhsien in Mukden. Komuniste pravi, da so se vladne čete odločile za okupacijo Mandžurije z obojeno silo.

Poveljstvo kitajskih komunističnih sil je priznalo padec Šanhaikwana. Dve nacionalistični armadi sta bili vrženi v akcijo za posest tega mesta. Komunisti so se morali umakniti.

Komunisti še vedno trdijo, da ameriške sile pomagajo vladnim četam. Izjavili so, da se te bore na strani reakcije proti kitajskemu ljudstvu.

Poročilo iz zanesljivega vira pravi, da komunistična armada v Mandžuriji šteje pol milijona vojakov. Ta kontrolira centralno Mandžurijo in Hsingking, glavno mesto. Ruske čete so se umaknile iz centralne Mandžurije.

Komunistične sile drže Harbin, Tsitsihar in druga trdnjavska mesta v Mandžuriji. Pripravljene so na bitke z vladnimi četami.

Domače vesti

Obisk

Chicago.—Glavni urad SNPJ je obiskal dr. Slavko Zore, član jugoslovanskega diplomatskega štaba v Washingtonu, ki je v nedeljo govoril na prireditvi čikaških podružnic SANS v dvorani SNPJ ob veliki udeležbi. Kolekta za pomožno akcijo je prinesla \$710. Dr. Zore je bil v soboto navzoč tudi na seji eksekutive SANS. Iz Chicaga se poda v Detroit, kjer bo v nedeljo nastopil na shodu.

Nov grob v Kansasu
Arma, Kans.—V umobolnici v Osawatomeju je 11. nov. umrla Johana Joger, stara 61 let in doma iz vasi Globočica, fara Moravče, Slovenija. V Ameriki je bila 32 let in članica društva 434 SNPJ. Tukaj zapuška moža, v Chicagu nečakinja Mary Obravovih, v starem kraju pa tri brate. Pogreb ji je oskrbel Slovenski združni pogrebni zavod.

Zopet v civilu
Latrobe, Pa.—Dne 8. nov. je bil častno odpuščen iz armade Joseph E. Fradel, član društva 725 SNPJ. Boril se je v Afriki in na evropskih bojiščih 21 mesecev kot saržent in dobil sedem odlikovanj. Pri vojakih je bil 38 mesecev.

Lowber, Pa.—Častno so bili odpuščeni iz vojaške službe: August Cuffar, Eddie Cuffar, John Olbrish in Tony Bezelko, vsi v bojih preko morja več let in se vsi srečno in zdravi vrnil domov. Vsi so člani društva 583 SNPJ. Do zdaj se je že vrnilo šest članov tega društva, 12 jih je pa še pri vojakih. Na dopust se je 30 dni prišel z Okinawe Karol Klun, ki služi pri mornarici že tri leta in je že večkrat prevozil Atlantik in Pacifik. Na poti domov je nastal ogenj na ladji, ki pa so ga pogasili v dveh urah.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Iz bolnišnice v Brecksvillu, kjer je bil dva meseca, se je vrnil domov Joe Miklich.—Častno sta bila odpuščena iz armade Frank J. Zorič, pri vojakih 55 mesecev, in Albert Amigoni, ki je služil pri mornarici 25 mesecev in se bojeval na Pacifiku.

Murray bo igral važno vlogo

Mezno vprašanje pride v ospredje

Washington, D. C., 19. nov.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, bo igral vodilno vlogo in držal vajeti, ko se bo konferenca reprezentantov delavcev in delodajalcev danes obnovila. Po odprtju konference pred dvema tednoma so voditelji Ameriške delavske federacije in John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, skušali igrati Murrayja.

Poleg voditeljev ADF in Lewisa so se obrnili proti Murrayju tudi delegati Zveze ameriških tovarnarjev in Ameriške trgovsko zbornice. Skupno so obsojili njegovo resolucijo z zahtevo, da mora biti razprava o mezdah in cenah na konferenci.

Lewis je kritiziral Murrayja, ker je predložil resolucijo o mezdnem vprašanju. Dobil je oporo pri Williamu Greenu, predsedniku ADF. Za predsednika CIO se je zavzel samo trgovski tajnik Henry A. Wallace, toda on nima pravice glasovanja na konferenci.

Opozicija še ima večino glasov, toda ne bo mogla ignorirati meznega vprašanja. Prišlo bo v ospredje kljub opoziciji. Eric Johnson, predsednik Ameriške trgovske zbornice, je v svojem govoru po radiu priznal, da se konferenca še ni lotila glavnega problema. Ta je osvoboditev formule, ki naj bi prepričala stavke v industrijah. Konferenca je sklical predsednik Truman.

Demonstracije za reorganiziranje burmske vlade

Rangoon, Burma, 19. nov.—Več tisoč ljudi se je udeležilo demonstracij in s tem podprlo zahtevo za razpust governerjevega eksekutivnega sveta in reorganiziranje vlade. General Aung San, predsednik Protifašistične lige, je govoril pred demonstranti. Nacionalizem je zajel skoro vse države v južnovzhodni Aziji, ki se hočejo iznebiti tuje nadvlade. Governor Burme, britske kolonije, je Dorman Smith. On je dal zagotovilo, da bo Burma dobila status dominiona v britskem imperiju.

IZBRUH KRVAVE REVOLTE V SEVERN PERZIJU

Komunikacijska zveza z glavnim mestom pretrgana

Teheran, Persija, 19. nov.—Besednik vlade je naznanil izbruh krvave revolte v provinci Azerbajdžan, severna Persija, v bližini ruske meje. Rebeli so ubili najmanj sedem vladnih uradnikov in vojakov in pretrgali komunikacijsko zvezo s Teheranom, glavnim mestom.

Besednik vlade je dejal, da so rebeli oboroženi s puškami in strojnimi, katere so Rusi zasegli v vladnih skladiščih, ko so sovjetske in britske čete okupirale Perzijo l. 1941. Ruski tovarni avti baje dovažajo orožje rebelom. Besednik vlade ni rekel, da Rusi so vozniki teh avtov. On je priznal, da je situacija kritična.

V revolti so udeleženi člani razkolne demokratske stranke. Rebeli so že zasedli Mianeh, važno železniško križišče, in začeli prodirati proti Teheranu; 250 milj južnovzhodno od perzijske prestolnice.

Okupacijo Mianeha je naznanil governor provinc Zenjan in Khamseh. On je dejal, da so rebeli pretrgali telefonsko zvezo s Mianehom in Tabrizom. Rebeli so izolirali tri mesta, v katerih so vladne vojaške posadke.

Člani vladnega sveta so se sestali na izredni seji in razpravljali o kritični situaciji. Vojni minister Riaz in general Ibrahim Arfa, šef generalnega štaba, sta bila instruirana, naj vprašata vojaškega atašea ruskega poslanstva za pojasnila.

London, 19. nov.—Poročilo o izbruhu revolte v severni Perziji je vznemirilo britske vladne kroge. Ti vidijo v revolti več kot notranjo afero. Sovjetska vlada bo morda zahtevala od Velike Britanije, naj položi karte na mizo.

Turčija, Persija in Irak so nedavno potrdile nenapadalni pakt. Sovjetske avtoritete so namignile, da ne bodo tolerirale formiranje malega bloka na vzhodu.

Britske čete zasedle mesto na Javi

Seja članov vlade indoneške republike

Batavija, Java, 19. nov.—Britske čete so okupirale Semarang, potem, ko so indoneški nacionalisti naznanili priprave za splošno revolto v centralnem delu Jave, največjega otoka holandske Vzhodne Indije. Nacionalisti so ubili dva britska častnika v Bataviji in ranili 13 holandskih vojakov v bitki.

Bitka za posest Soerabaje, mornarične baze, se nadaljuje. Britsko poveljstvo je zagnalo indijske čete v boj proti nacionalistom, ki se bore za neodvisnost in svobodo Vzhodne Indije. Naznanilo pravi, da je bilo 17 indijskih vojakov in eden britski častnik ubitih in 95 ranjenih v bitkah z nacionalisti.

Sutan Sjahrir, predsednik proglašene indoneške republike, in člani njegovega kabineta so se sestali na izredni seji. Ta je bila sklicana po konferenci z britskimi in holandskimi uradniki. Razprave so se nanašale na izravnavo konflikta, ki je nastal kot posledica zahtev za neodvisnost Vzhodne Indije.

Bitke v Semarangu, ki leži med Batavijo in Soerabajo, so sledile naznanilu z indoneške radiopostaje, ki se je glasilo: "Jutri se bodo začele operacije, katerih cilj je ubiti ali izgon britskih čet z Jave."

Britske čete so po ljuti bitki z rebeli okupirale policijsko postajo, telefonski urad in druga važna poslopja v Semarangu.

Vladni urad določil cene avtomobilom

Washington, D. C., 19. nov.—Urad administracije cen je določil cene novim avtomobilom. Stali bodo le nekaj odstotkov več kot oni, ki so bili producirani l. 1942. Avtomobili znamke Studebaker bodo deset odstotkov dražji, Fordi dva odstotka dražji, tipični Chrysler, Plymouth in De Soto eden odstotek dražji, tipični Chevrolet, Buick, Pontiac, Oldsmobile in Cadillac, katere izdeluje korporacija General Motors, pa 2½% cenejši. Cene še niso določene za avtomobile znamke Packard, Hudson in Nash.

Telefonski delavci zastavkali v Chicagu

Chicago, 19. nov.—Telefonski delavci, člani neodvisne unije, so danes zastavkali. Stavka je sledila polomu pogajanj med unijo in Illinois Bell Telephone Co. Stavkarji zahtevajo zvišanje plače za šest dolarjev na teden.

Stavka voznikov tovornih avtov odurnjena

Chicago, 19. nov.—Stavka okrog 40.000 voznikov tovornih avtov v Illinoisu, Indiani, Wisconsinu in Michiganu je bila odvrnjena. Uradniki mednarodne bratovščine voznikov (ADF) so naznanili sklenitev dogovora z organizacijo delodajalcev. Detalji dogovora niso bili objavljeni.

Anglija priznala ogrsko vlado

London, 19. nov.—Velika Britanija je priznala novo ogrsko vlado in jo obvestila, da bo sprejela njenega reprezentanta v Londonu. Stranka malih posestnikov, ki je dobila večino glasov pri splošnih volitvah, ima polovico pozicij v novi vladi, drugo polovico pa komunisti in socialisti.

AVTNA UNIJA ODBILA PONUDBO KORPORACIJE

Ford Motor Co. zahteva garancijo proti stavkam

Detroit, Mich., 19. nov.—Unija združenih avtnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je zavrnila ponudbo korporacije General Motors glede zvišanja plače za deset odstotkov. Ponudba je kompromis in odgovor uniji, ki zahteva zvišanje plače za 30 odstotkov.

V tovarnah korporacije General Motors je uposlenih čez 330.000 delavcev. Walter Reuther, podpredsednik avtne unije, je dejal, da je ponudba korporacije prefrignana poteza. On je tudi naglasil, da bo šel pred sodišče in zahteval injunkcijo proti korporaciji, če bo skušala zvišati cene avtomobilom.

Harry Anderson, podpredsednik korporacije, je komentiral Reutherjevo grožnjo glede injunkcije. Dejal je, da cene določil urad administracije za kontrol cen in vsled tega zadeva ne spada pred sodišče. Pogajanja med unijo in korporacijo glede sklenitve nove pogodbe, ki so bila pretrgana zadnji teden, so bila obnovljena.

Delavci, uposleni v tovarnah General Motors Corp., so se pri galsovanju z ogromno večino izrekli za oklic stavke. Reuther je dejal, da končna odločitev glede oklica stavke zavisi od odbora šestih članov, ki se bodo sestali na svoji seji prihodnji ponedeljek. Unija bo storila vse, da se doseže sporazum in odvrni stavka.

Uprava Ford Motor Co. je naznanila, da bo zahtevala garancijo od avtne unije proti stavkam. O svojem stališču je informirala Richarda T. Leonarda, direktorja unije. Izjavila je, da bo zahtevala odškodnino od unije za škodo, katero bo utrpela v stavki.

Leonard je obsodil deklaracijo Ford Motor Co. za provokacijo. "Deklaracija je očiten dokaz, da se je kompanija pridružila zaroti korporacij, ki so nagrmadile ogromne profite v vojnem času," je dejal.

Židje obsodili Bevinovo stališče

Njegova deklaracija jih je razočarala

London, 19. nov.—Odbor poslancev britskih židov je ostro obsodil stališče zunanega ministra Ernesta Bevina glede Palestine. Sprejel je resolucijo po dolgi debati.

Resolucija naglašja, da je Bevinova deklaracija v parlamentu zadnji terek razočarala žide. Bevin je takrat naznanil imenovanje posebnega britsko-ameriškega odbora za študijo problemov Palestine in židovskih beguncev.

"Deklaracija britskega zunanjega ministra," pravi resolucija, "zavrca glavni namen britskega mandata v Palestini. Ta je, da mora Palestina postati domovina židov, v kateri naj bi dobili zavetje ostanki židov, ki so preživeli nacijsko persekucijo."

Japonski častniki pred sodiščem

Honolulu, 19. nov.—Ameriška mornarica je naznanila, da bo deset japonskih vojaških častnikov postavljenih pred sodišče v Kwajaleinu, Maršalski otoki. Vsi so obtoženi zarote in umora petih ameriških letalcev.

Kartunist je zelo dobro pogodil kapitalistični tisk. Pod firmo "svobode tiska" običajno premleva delavske zahteve v laži, ki jih servira svojim čitateljem.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN JASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Orgaz of and published by Slovane National Benefit Society

Narocnina za Zdrusene drisave (Iaven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za cetrti leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosestavno \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih znamenov se ne vracajo. Rokopisi literarne vsebine (critice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo polijateljju le v slucaju, ce je prilozil poljaino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (November 30, 1945), poleg vasega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla narocnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Profit na račun revežev

Kako "krišanski" in "človečanski" je toliko opevani sistem "svobodnega podjetništva," je razvidno iz akcije zveznega justičnega departmanta, ki je skozi veleporoto obtožil večino tovarnarjev umetnih udov kršenja antitrustnega zakona.

Za to formalno akcijo se skrivajo dejanja obtožencev, ki poštenemu človeku obračajo želodec. V tej skupini "free enterprizerjev" imamo namreč opravka s podjetniki, ki so kovali in še kujejo nečuvne profite na račun pohabljenih vojnih veteranov in tudi drugih nesrečnežev, ki so izgubili roke ali noge.

Justični department je podvel za akcijo na pritisk veteranske administracije, ki mora po zakonu oskrbeti vsakega vojnega invalida, ki je izgubil roko, nogo ali kak drug ud, z umetnim udom.

Stvar je bila predložena justičnemu departmentu, ki je šel na delo. Rezultat njegove preiskave je, da v tej industriji ni nobenega sluha o kakšnem "svobodnem" podjetništvu ali kakšni konkurenci, ki naj bi bila po klasičnih nazorih pripadnikov Adama Smitha gonilna sila kapitalizma.

Ta preiskava je odkrila, da so bili vsi obtoženi podjetniki in podjetja v medsebojnem dogovoru glede enakih cen. Te cene so seveda odušerile, kajti monopolistom bi se drugače ne izplačalo sklepati takih dogovorov. In sklenili so tudi, kdor izmed njih bi kršil dogovor in postavil za kupca bolj ugodne cene, da pride na črno listo. Kazen bi bila v tem, da bi od drugih članov te verige ne mogel dobiti potrebnega materiala za izdelovanje umetnih udov.

Ni dolgo, ko smo v neki reviji čitali članek o teh človeških krvoselih. Članek se je največ nanašal na povsem preračunano starokopnost te industrije. Vsaka količjak moderna industrija si prizadeva, da svoje produkte več ali manj izboljšuje.

Nobena količjak zdrava človeška družba bi kaj takega ne tolerirala. Vsem takim krvoselom bi dala brco in poskrbela, da bi nesrečniki lahko prišli do dobrih in čim bolj modernih umetnih udov, iz katerih bi bil izprešan vsak profit.

Rezultat vsega tega niso samo odušerke cene, marveč je tudi kakovost umetnih udov še vedno skoraj na isti stopnji kot je bila ob času ameriške civilne vojne. Za navaden "šturc," ki ni dosti boljši ali udobnejši od doma izklesane lesene noge, morda invalid, pa bil vojni veteran ali civilni pohabljenec, plačati odušerko monopolistično ceno.

Imperialistična dedščina, ki jo je podedovala angleška delavska vlada, mora biti tudi zanjo zelo neprijetna. In je dobro, da je neprijetna! Mi želimo, da bi po vseh kolonijah vsem imperialistom —angleškim, francoskim, holandskim, belgijskim etc.—postalo tako vroče, da bi jo čim prej popihnil tja, odkoder so prišli.

Streljanje v Palestini

V Palestini je zopet prišlo do "oficielnega" streljanja in do "oficielnih" nemirov. Oboje spada skupaj. Kot izgleda, bo tam še več streljanja in še več nemirov. Če bo vprašanje tako zvane svete dežele končno rešeno tako, da bodo zadovoljni Židje, bodo pričeli delati nemire pa Arabci.

Imperialistična dedščina, ki jo je podedovala angleška delavska vlada, mora biti tudi zanjo zelo neprijetna. In je dobro, da je neprijetna! Mi želimo, da bi po vseh kolonijah vsem imperialistom —angleškim, francoskim, holandskim, belgijskim etc.—postalo tako vroče, da bi jo čim prej popihnil tja, odkoder so prišli. Želimo tudi, da bi tudi delavske vlade raznih imperialističnih držav imele toliko opravka z revoltami kolonijalnih narodov, da bi jim bile čim prej prisiljene dati svobodo ali pa vsaj popolno samovlado.

V palestinski spor se bo zdaj umešala tudi ameriška vlada. Na sporazum za skupno akcijo je bila skoraj prisiljena pristati potem, ko je Truman zahteval od angleške vlade, naj nemudoma dovoli 100.000 evropskim brezdomskim Židom, da se naselijo v Palestini. Če bi bil Truman dejal, da je Amerika pripravljena dati trajno zavetišče vsaj polovici teh nesrečnikov, bi stal na trdnjem stališču in lažje zahteval enako tudi od Anglije.

Toda dokler bo Amerika držala svoje vrata trdno zaprta vsakemu novemu priseljivanju, toliko časa tudi nima nobene moralne pravice zahtevati nekaj takega od kakšne druge vlade. Igrati Miklavža na račun drugega, je lahko. Pa tudi Bevinu ni zameriti, če se skuša iznebiti tega kislega jabolka s tem, da bi ga razpoložil v naročje Združenim narodom, kamor tudi spada. Sploh naj bi organizacija ZN prevzela poverjeništv nad vsemi kolonijami in imperialističnimi poseščinami ter poskrbela, da se čim prej vzpostovi za samovlado.

Glasovi iz naselbin

O GROZODEJSTVIH V STARI DOMOVINI IN SHOD V DETROITU

Detroit, Michigan.—Odkar je vzpostavljena poštna zveza med Zedinjenimi državami in Jugoslavijo, prihaja z vsakim dnevom več pisem iz stare domovine. Ko jih čitam, se jako razburim in ne morem razumeti, kako je moglo priti do tako divjajškega bratomorstva med narodom, ki je veljal za pobožnega in bil vzgajan mnogo stoletij v krščanski veri.

Verovali so v enega Boga, v isto vero in se učili božjih zapovedi in katekizma, pa so kljub temu morili in mučili svoje brate in sestre. Torej je ves verski aparat po dva tisoč letih čisto odpovedal in ostala je samo podivjana drhal.

Nacifašisti so imeli v načrtu do kraja uničiti slovenski narod in morili so ga na debelo ter vozili v internacijo v tujino. Vzlic temu pa se jim ni posrečil peklenki načrt. Najbolj tragično pa je, da so bili domači izdajalci celo bolj kruti kot tujci in skoro vsaka vas je imela izdajalce v svoji sredi. Pisma razodevajo, kako so morili, kradli, uničevali in požigali.

Uboji in majhni slovenski narod je trpel nepopisno trpljenje dolga štiri leta. Ali je kdo med nami, ki bi zanikal pomoč tem slovenskim trpinom? Na žalost najdemo tudi med ameriški Slovenci ničvredneže, ki se zelo trudijo, da bi vsa ta poročila stavili na laž. Vendar pa ves trud naših belogardistov nima uspeha. Zavedni in napredni rojaki gredo preko njihovih laži in nadaljujejo s humanitarnim delom za jugoslovanske trpine.

Upam in želim, da bodo v stari domovini pošteno obračunali z narodnimi izdajalci. Prej ali slej bodo prišli v roke pravice tudi tisti, ki vrše izdajalsko delo v tujini proti svojemu narodu in jugoslovanski ljudski vladi. Sedaj trdijo, da so nedolžni. Rečem samo to: ako bi bili poštenu, imeli čisto vest, ne bi pobegnili v tujino. S tem so pokazali, da so krivi zločinov. Sedaj pa so ti izdajalci postali tako predrzni, da apelirajo med nami za pomoč. Ti izrodki niso vredni pomoči in ne simpatij.

Kljub temu, da je bila Slove-nija in ostali kraji Jugoslavije strahovito prizadeti, pa narod ni obupal, temveč se je poprijel obnavljanja in popravljanja, pri tem pa je posebno pridna narodno zavedna mladina. Ta mladina ne tolče zoge ob nedeljah in praznikih, temveč vihti krampe, lopate in drugo orodje in obnavlja energično podrti in požgano domovino. Čast in priznanje tem mladim pionirjem!

Kakor sem omenil, dvatisoč-

letna verska vzgoja ni prinesla narodu ne sreče in ne napredka, temveč baš nasprotno, zato upam, da so ga izkušnje izučile in da bo sprevidel, da verska vzgoja ni potrebna civiliziranemu narodu. Tako majhen narod pa je imel toliko samostanov, cerkva in vzdrževal toliko majhnih in velikih duhovnikov! Vzlic temu pa je Bog pozabil in zapustil ta pobožen narod in dopustil, da se ga mučili, ubijali in sežigali. Upam, da bo spoznal, da je bil varan od Boga in duhovnikov in pričel graditi in ustvarjati za sebe.

Želim, da ne bi bile ogromne žrtve zaman, da bi zasijala lepša bodočnost ubogemu slovenskemu narodu, ki si jo je zaslužil s svojo krvjo!

Prav danes, ko pišem te vrstice, sem bil ginjen in ponosen na naš narod. Namreč po radiu in v časopisih je bilo naznanjeno, da je jugoslovanski narod z ogromno večino (90%) glasoval za Osvobodilno fronto. To je jasen dokaz, da se zaveda svojih dolžnosti in izvolil ljudske zastopnike ter tako pokazal vsemu svetu, da je zrel in sposoben za svobodo.

Upam in želim, da bodo predstavniki, ki jih je izvolilo ljudstvo, poštenu in sposobni in postavili trden temelj federativni jugoslovanski republiki. Kličem: živelja jugoslovanska svobodna republika!

Da se bomo bolj seznanili z razmerami, ki so vladale v Jugoslaviji v času okupacije, bomo imeli 25. novembra v Detroitu shod, na katerem bo govoril partizan dr. Slavko Zore, ki je bil aktiven bорец v Jugoslaviji v času okupacije, sedaj pa je poslanik svetnik v Washingtonu, D. C.

Shod se bo vršil v Slovenskem narodnem domu, 17149 John R. Pričetek ob treh popoldne. Vsakdo dobrodošel! Dr. Zore vam bo povedal o svojih izkušnjah v partizanski vojski. Nikar ne zamudite te prilike. Po shodu pa se bomo z njim privatno razgovarjali. Torej na svidenje v nedeljo, 25. novembra, ob treh popoldne v Slovenskem narodnem domu. Živelja nova, prerrojena Jugoslavija, živel junak in voditelj Tito!

Anton Jurca.

JOŠKO OVEN PREJEL PISMO IZ SV. KRIŽA

Clarendon, Hills, Ill.—Armistice day. Moker, vlažen dan, kot takrat, pred sedemindvajsetimi leti, na dan premirja, ko je bila končana vojna, katere namen je bil: končati vse vojne za zmeraj. Da, bila je velika iluzija in kot izgleda danes, se še vedno nadaljuje. Ob takih dnevih, ko čuješ prazne, votle besede, ko se okrog in okrog tebe godi največja krivica, ko je ves svet v večji zmešnjavi kot kdaj prej, ko z orožjem v roki gonijo milijone nazaj v kolonijalno sužnost,

v takih dnevih ni razpoloženja za optimizem!

Od doma sem dobil pismo, katero pa ni razveseljivo. Sestra je umrla ter zapustila šest sirot, brez očeta in brez matere. Moj oče je umrl in pred svojo smrtjo je v svojem dolgem življenju dvaindvajset let doživel največjo strahoto zverinstva divjega okupatorja.

Pismo mi je pisala moja nečakinja Pepca in se glasi dobesedno:

Sv. Križ, 2. sept. 1945.

Dragi striček: Vaše pismo prejeli z največjim veseljem, same to nas je užalilo, da ga ni odprla draga mama.

Kruta usoda nam jo je iztrgala iz naše srede. Smo namreč sirote brez mame že tri leta. Bolehala je dolgo in vse prizadevanje zdravnikov ni nič pomagalo. Imela je raka v črevesju. Operaciji se ni hotela podvreči, saj je vedela, da bi bila brezuspešna.

Potem so nas obiskovale nesreče kar naprej. Mama je umrla 20. avgusta 1942, čez dva tedna se je vlegla teta ter nam zapala za večno 19. septembra. Očka (ded) so bili pa še vedno korenjak; niso klonili glave, tolažili so nas, čeravno so bili sami tolažbe potrebni.

A nesreče so šle svoje pot. Šestindvajsetega septembra so nam Italijani vzeli brata Franceta in Jožeta v internacijo. France je prišel nazaj že čez deset mesecev ter je šel k partizanom. Jožeta pa še danes ni. Zvedeli smo, da še živi nekje sredi Italije. Posvetvo je mama izročila meni, ko sem bila že polnoletna za toliko časa, da se razmere uredi. Potem pa ga bo prevzel eden fantov, tisti, ki bo najbolj sposoben. Seveda, sedaj so pa zopet zapreke tukaj; oče, pri Sv. Križu, niso hoteli na Klanec, zato sem se pa jaz preselila v Sv. Križ in hodila vsak dan pomagat na Klanec. Doma sta pa gospodinjili Micka in Milka. Tako smo lepo gospodarili do kapitulacije Italije.

Prišli so Nemci. Še danes me je groza, če se spomnim ofenzive oktobra 1943. Kako je pokalo, gorelo in koliko nedolžnih ljudi je dalo življenje. Iz nekaterih vasi so postrelili vse moške, pa tudi ženske in otroke. Iz Gabrovke in iz Sv. Križa so vse moške gnali v Trdinovo ledenico, nametali bomb in žive sežgali.

Pobrali so nam vse, kar se je dalo odnesti. Po prašiče so prišli z avtom. Sedaj so pa očetu odpovedali živci. Stari 92 let — niso še doživeli takih grozot. Granate so padale okrog hiše. Gorela je šola, župnišče z vsemi poslopji, Klomšinova in organistova hiša — nismo se upali ven, ampak samo čakali, kaj še pride.

Kmalu pride vojaštvo in vzame vse, tudi vino in to že tretje leto. To je pa bil za očeta pretežek udarec. Gredo v posteljo. — Stregla sem jim devet dni in — zopet je bilo treba zatisniti oči. Umrl je 10. novembra 1943.

Sedaj smo ostali brez očeta (kateri je umrl leta 1938), brez dedka in brez mame. Klanec čisto opustošen. Dve kravi, par volov, vsa obleka — vse je vzela vojska! Kmečke hiše na Klanecu so služile za vojašnice. V na-

Stavkarji pred vhomom v tovarno Yale & Towne v Stamford Conn. ko so sabranili vstop v tovarno sovražniku unije predsedniku W. G. Careyju. Delavci so organizirani v uniji ADF.

ši hiši je eksplodirala bomba, da ni mogoče stanovati v njej. Preselili so se k meni v Sv. Križ in obdelujemo, kar je mogoče. Sedaj, ko je prišel Stanko iz vojske, gre delo bolje izpod rok.

Vidite, dragi striček, minula so štiri leta polna grozot in trpljenja in prišla je — zlata svoboda! Mi pa gledamo, ali je res ali so sanje — saj ne moremo verjeti, da je konec! — Pepca.

Prečital sem to pismo teh nesrečnih otrok in kanila mi je solza na papir. Vsi tisti časi ter vsa leta, bilo jih je le bolj malo katere sem prebil doma, so mi prišli pred oči, kot da sem jih doživel večeraj. Četudi so časih padale batine, vsa bila z očetom v tesnem prijateljstvu. Ko sem bil zadnjič doma 1929, sem mu rekel ob slovesu: "Na svidenje, še se vidiva!" On pa je odgovoril: "Jože, nikdar več!" Menda je vedel bolje kot jaz.

Sestra je bila edina, katero sem imel poleg očeta na svetu. Mati je umrla, ko sem bil star pet let. Veliko je trpela ali vrhunec Golgote je prišel na njeno smrtno uro — ko je morala zapustiti šest sirot sredi bojne vihere!

Mogoče poreče kdo, da je to privatno in ne spada v list. Ali meni je nocoj hudo. Človek ne čuti samo to, kar so pretrpeli tujci v domovini, ampak čutiš grozo in trpljenje milijonov nedolžnih sirot — in nehoti se mi ponavljajo besede iz pisma, katere govore za vso generacijo Evrope: "Vidite, dragi striček, minula so štiri leta polna grozot in trpljenja in prišla je — zlata svoboda! Mi pa gledamo ali je res ali so sanje — saj ne moremo verjeti, da je konec!"

Ko sem bil zadnjič v Penni, sem se sešel z večjim številom mojih rojakov. Dogovorili smo se, da če kdo dobi pismo iz rojstne vasi, ga takoj priobči.

Mogoče je kdo dobil več podrobnosti, ali pismo moje nečakinje pove jasno, kakšen je položaj doma ter kako velika je potreba. Naši ljudje so se borili in umirali. To je nam živim v ponos, ali tisti, kateri so ostali, potrebujejo pomoči, NAŠE POMOČI, in sicer takoj! Jugoslavija je prerrojena, je nova Jugoslavija! Je dežela mladih ljudi kot je moj nečak — partizan France in še sto tisočev drugih. Naša dolžnost je, da jih oblečemo in obujemo, drugo bodo že napravili sami!

Joško Oven.

RELIFFNA PRIREDBA

Bellaire, O. — Naznanjam članstvu in občinstvu v splošnem, da bo dne 24. novembra priredila podružnica 33 SANSa plesno veselico in Društveni dvorani v Boydsvillu.

Za ples bo igral dober orkester; vstopnina je samo 50c, vključno fed. taksa. Bratje in sestre, odbor se bo potrudil, da bo vsem lepo postregel, vi pa se gotovo udeležite veselice, saj je namenjen ves čisti dobiček za naše brate in sestre v stari domovini. Naš narod v Jugoslaviji je lačen, bos in nag, zato mu moramo pomagati po svojih močeh.

Ker je ta podružnica SANSa edina v tej okolici, ki se trudi in žrtvuje za blagor trpečega naroda, je naša sveta dolžnost, da mu pomagamo in položimo mal dar jugoslovanskemu narodu na

altar. Tisti, ki se ne bi mogoče udeležiti plesne veselice na večer, naj vseeno kupijo vstopnice ter tako pokažejo, da jim slovenski narod pri srcu.

Storimo svojo narodno dolžnost in uspeh bo zagotovljen. Torej na svidenje 24. novembra zvečer v Boydsvillu!

Louis Pavlinich

ČASOVNI KOMENTARIJ

Chicago, Ill.—Pred časom, se je raznesla vest, da je ljublanski škof Rožman blagoslovil slovenske dobovobrnce, tem ko so oni prisegli zvestobo Hitlerju in tretjemu rajhu, marsikdo zmajal z glavo iz čudil, kako je mogoče, da bi se var slovenske duhovščine svoj narod v najkritičnejši času, ko je bojeval nadčloveški boj, boj na življenje in smrt proti nacifašističnemu okultorju.

Tisti, ki poznajo zgodovinsko-katoliške hierarhije, odnos do slovenskih narodov, demokratičen ustroj katoliške cerkve, pasjo pomznost duhovščine do višje, običajne papeža in priznavanje njegove enciklike za zakone naših zakonov, se niso čudili, ko so šali o Rožmanovem izdajstvu venskega naroda.

V kritičnem trenutku odločive je morda ljubljanski škof okleval, morda sta se v njem rila slovenski sin in zvesti žebnik Rima, nato pa se je izšel k papeževi encikliki, ki vori o komunizmu in nenadoma mu je bilo vse jasno — pasje nižni služabnik Rima je zmanad slovenskim sinom! Encikla papeža Pija XI. pravi, da komunizem največji sovražnik civilizacije, človeka, torej nič več oklevanja! Nič omalvanja, temveč naprej po potjo kaže "nezmotljiv" Kristianamestnik.

Odpor slovenskega naroda proti nacifašizmu so organizirali komunisti, med njimi Bo Kidrič. Osvobodilno fronto podpirali ruski boljševiki, ki dovolj vzroka za Rožmana, da vrgel svoje sile proti partizanom, naščuval Slovence proti Slovincem in zanetil bratovnični boj. Kaj zato, če teče škalska kri, saj papeževa encikla jasno pove in zapoveduje, mora katoliška cerkev in zvesti služabniki voditi neizmen boji proti komunizmu! Enciklika je zakon, sveti zakon vsakega zvestega služabnika — mirna Bosna!

Toda "mirna Bosna" ni resko mirna, izdajstvo ne bo postljeno!

Pred kratkim je priobčila D. Rožmanovo pismo, v katerem priznava, da se je držal papežve enciklike, ki pravi, da je treba voditi neizprosen boj proti komunizmu. In vodil je boj proti Osvobodilni fronti, dasiraje bil v njej samo majhen odetek komunistov. Pa tudi če bili vsi komunisti, ne bi nastopili proti njim, kajti bo so se za osvoboditev izpod nacifašistične pete!

Sedaj škof Rožman intrigantno izganjstvo proti svojemu narodu in z njim vred njegovim repniki kot so bivši bančni nadatelj Gabrovšek, kanonik nater, mater Ambrožič in dr. Pritožujejo se pri papežu. (Dalje na 3. strani)

Velike glave na delavski in podjetniški konferenci v Washingtonu. Sprejdi od leve na desno so: Henry Wallace, zvezni trgovinski tajnik, sodnik Walter P. Stacy iz North Caroline, ki predseduje konferenci, in Lewis B. Schwelienbach, delavski tajnik. Stojeci pa so: William Green, predsednik ADF, Eric Johnston, predsednik Trgovske zbornice, Ira Mosher, predsednik Narodne podjetniške zveze, in Philip Murray, predsednik CIO.

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

Dve prireditvi na Primorskem

Ivanjgrad. Zgoče poletno sonce pripeka na izsušeno kraško zemljo. Kmečki očanec se je sedel na svojem pragu zazri preko od sonca ožganih posiveh njiv in ozar. Izraz zaskrbljenosti je razlit v njegovem izrazu in v njegovih potezah. Zamisljeno gleda—in glej, po razpelnosti česti nekdo prihaja. Čuti se glas harmonike. Prihajajo. Sedaj jih gleda mirno in sproščeno.

Po čisti korakajo naši borci. Tudi mladine prihajajo na kulturno prireditve. Na prireditvenem prostoru poje harmonika, da prežene občutek vročine stopelosti, ki bi se morebiti postelila koga izmed premmogih, ki so prišli na prireditve.—Po čisti je pridrl avto, poln gorilskih mladink, ki so prispele k nam in k našim borcem. Zavedamo se, da smo mi vsi enaki: Kraševci, Vipavci, Brici, Dalmatinci, Srbi in Hrvati.

Pri spondu prireditve so nastopile tudi tovarišice iz Vrtojbe z lepimi točkami. Zadovoljstvo mladine se je pridružilo sproščenosti in zadovoljstvu odraslih.

Pod večer so dekleta iz Gorice spet odšli. Zapele so partizansko pesem in avto se je izgubil v noč.

Pevski zbor "Srečko Kosovel" v Gorici. V Gorici nas je obiskal pevski zbor "Srečko Kosovel", sestavljen iz naših dragih borcev. Mlada Goričanka jim je podarila šop cvetja v imenu naše goriske slovenske in italijanske mladine. Naj bi torej ta droben šopek rdečih, nageljnov potrdil naše zaupanje in našo ljubezen do naše vojske! Zadolženi so pesmi iz 75 grl borcev, ki so nas prevzele pesmi, ki so nas prevzemale tudi takrat, ko je sovražnik najhuje teptal. Naslednji dan so morali nastop ponoviti.

Srečala sem staro mamo, ki je vna sključena hitela v dvorano. "Danes jih bomo pa videli!" "Saj vi imate svojega sina med pevcami," sem ji dejala. "Ne, nimam ga," je odgovorila—"pa saj so vsi naši sinovi."

"Ko nas pokličeta Trst in Gorica..." je donelo po dvorani. Da, klicala vas je—in takrat ste stili in tudi vi v vašo krvjo ste vbrizgali tisk naših mest...

Majhen fantek iz Gorice je prinesel naročje rož, štiriletni deklet venci, deklet iz Vrtojbe in našo trobojnico. Pesmi naših borcev so si vtirle pot v naša srca in pesem nas je znova razživila. Med petjem je ljudstvo iz dvorane in z balkona odskočilo borce s cvetjem. Vsem bi steli na prsih rdeči nageljni. Pela je tudi tovarišica Vanda in ljudstvo je njeno pesem navdušeno pozdravljalo.

OSVETIMO VEČ PAŽNJE ZGOJI NAŠE MLADINE!

Ogromna večina mladine doživlja s svojim delom, s položjem narodni oblasti in s celotnim svojim življenjem, da je zredna pravica, ki jih uživa. Občutek pa se del mladine, ki svojo pravico in zlasti svobodni ne razume povsem pravilno. Nekateri mladi fantje in dekleta, nekateri tudi otroci razumejo svobodo v tem, da lahko delajo kar koli se jim zljubi.

Če bi bilo to njihovo gledanje pravilno, potem bi ta svoboda prinesla novega življenja, bi podpirala in rušila vse, kar se je človeštvo v teku zgodovine ustvarilo dobrega in koga.

slijo, da s cigareto v ustih in s puhanjem dima že na zunaj pokažejo svojo "možatost, zrelost in enakopravnost." Toda ljudje tega ne vidijo v njih, ampak vidijo v njih vse kaj drugega.

Vsi prav dobro vemo, kako zelo škoduje tobak telesu in še prav posebno razvijajoči se mladini! Mi pa vendar hočemo zdravo in telesno krepko mladino. Zato morajo vsi ti mladinci, mladinke in otroci razumeti, da ne delajo prav, da škodujejo sami sebi in narodu, ki od njih še veliko pričakuje. Saj je prav zdrava mladina cvet našega naroda in naše domovine.

Zadnjič sem bil v Ljubljani na Taboru na zabavnem večeru. K meni je stopil 15-leten deček. Bil je že nekoliko vinjen. Povabil me je, naj grem z njim preko ceste, kjer se dobi "vermut, pa ga bova vsak en kozarček!" Ko sem ga posvaril, da ne dela prav, mi je dejal: "Kako to, da ne, saj smo vendar svobodni!"

Nekatero kulturno prireditve in zabavni večeri se zaključujejo pozno v noč. Mnogi fantje in dekleta, ki se s teh večerov vračajo proti domu, prav nič ne upoštevajo, da je čas počitka in da se ne sme kaliti nočnega miru. Po ulicah prepevajo, žvižgajo in včasih celo razgrajajo. Takšno obnašanje seveda nikakor ni vredno mladine novega kova. Starejši ljudje se nad takim obnašanjem pritožujejo in so za to tudi upravičeni.

V vrstah mladine se najdejo tudi taki, ki mislijo, da jih svobodi, ki jih uživajo, odvezujejo vseh obveznosti, ki jih imajo do staršev. Res je še veliko primerov, da so starši še vedno starih nazorov, da ne razumejo novega časa, svojih otrok, njihovih potreb, želja in nalog. Toda prav tu so mladinci in mladinke poklicani, da s svojim obnašanjem in s prepričevanjem vplivajo na svoje starše. Razumljivo pa je, da je stvar povsem drugačna tam, kjer so starši narodni sovražniki ali podobno.

Res je, da se veliko sestankov vrši zvečer. Toda v mestih nekateri fantje in dekleta to izrabljajo za svoje neumnosti. Prihajajo pozno v noč domov, doma pa se izgovarjajo, da so bili na sestanku ali pa kaj podobnega.

Tudi mladina naših mest je danes v veliki večini vključena v vrste delovnih ljudi, ki pomagajo graditi in obnavljati domovino. Saj sta n. pr. v Ljubljani ustanovljeni že dve delovni brigadi. Toda ti uspehi nam ne smejo zamagliti pogleda na oni del, sicer maloštevilni, ki še ni ničesar napravil za obnovo. Tako n. pr. srečujem na ulicah še vedno precej fantov in deklet, ki samo postopajo po ulicah in mislijo le na svojo ugodnost.

Vse so to posledice iz prejšnjih časov in zlasti posledice štiriletna okupacije. Toda priznati moramo, da so mladinske organizacije še vse premalo naredile za odpravo teh slabosti.

V vojni junak, po svoji vrnitvi v civilno življenje pa se je s svojo družino in pohištvo vred naselil na cesti. Ta usoda je zadelo Franka K. Richardsona v New Yorku, kjer je bil sodniško postavljen iz stanovanja, v katerega se je preselil nov hišni gospodar. Eden od največjih problemov v delu, posebno v večjih mestih, je akutno pomanjkanje stanovanj.

Prav na mladinskih organizacijah leži veliko breme prevzgoje naše mladine.

LJUBLJANSKA MLADINA ZBIRA SUROVINE

Dne 21. avg. so se sestali vsi štabi bataljonov iz 1. udarne mladinske brigade iz Ljubljane, da bi čimbolj poživeli akcijo za zbiranje surovin. Zborna mesta bataljonov bodo po posameznih četirih ob 7 zjutraj. Zbiranje surovin se bo vršilo načrtno po porazdeljenih ulicah. Danes je na delu že 6 bataljonov.

Potek akcije v Ljubljani je že v polnem razmahu. Doslej smo prejeli naslednja poročila:

Mladina iz četrti "Center" je zbrala okrog 9 ton železa, 1 tono stekla, 200 kilogramov pločevine, 100 kg starih krp in skoraj tri tovorne avtomobile papirja. 10.000 komadov starih časopisov in nekaj gumij.

Najbolj se sta izkazala Brezelnik Nino in Oman Matjaž iz kvarta Gradišče.—20 pionirjev iz te četrti zbira papir še kar naprej.

V četrti Šiška zbira železo in ostale surovine precejšnje številne mladince, mladink in pionirjev, ki so se organizirali v delovne čete. Od pričetka akcije pa do danes so zbrali vsi skupaj okrog 20 ton železa, 150 kg starih krp in dva luksuzna avtomobila z gumami.

Najbolj se je izkazalo enajst tovarišev in tovarišic, med katerimi so tudi: Rogel Majda, Kristan Silvo, Magister Bogdan, Klembas Dušan in Borštnar Mita. Ti hodijo po hišah in pobirajo vse do najmanjših odpadkov.

—Po "Mladini."

Obletnica čehoslovaške neodvisnosti

Praga.—ONA—Preko 400.000 ljudi je v Pragi ploskalo, ko je predsednik dr. Beneš naznanil, da so ključne industrije nacionalizirane, med njimi tudi banke in zavarovalniške družbe.

Nacionalizacija nikakor ni le delo komunistične stranke same, temveč vseh strank, četudi je dr. Beneševa socialistična ljudska stranka želela, naj se ta načrt izvede le polagoma.

Vsepopovsod je videti na Češkem veliko voljo naroda, da čim prej obnovi deželo—po mnenju tega poročevalca je ta volja mnogo silnejša kot na Nemškem ali v Franciji.

Provizorični čehoslovaški parlament, ki se je sestel 28. okt., bo pripravil narod na volitve, ki bodo spomladi, in izvedel predpriprave za novo ustavo. Prvo dejanje provizoričnega parlamenta je bilo, da je potrdil imenovanje dr. Beneša na mesto predsednika republike.

Starajoči se predsednik, kateremu se poznajo leta, prebita v izgnanstvu, uživa veliko zaslonbo med narodom. To je eden velikih evropskih demokratov, ki je prebredel naše burne in viharne čase, dočim je bila večina njegovih sodobnikov pometena s svetovnega pozorišča.

V svojem nagovoru parlamentu je naglasil Beneš, da Nemci v teku 20 let svojega bivanja s Čehi niso pokazali nobenega smisla za sodelovanje. Zategadelj morajo iti, je dejal. Madžari pa bodo izmenjeni.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

riških škofih in zanašajo lažljivo propagando v reakcionarno, žolto časopisje. Vendar pa ne bodo dosegli veliko, pa četudi bi jim priskočili na pomoč vsi ameriški reakcionarji. Saj tudi katoliški Poljaki niso dosegli ničesar, pa jim je pomagala vsa reakcionarna klapa vsega sveta, povrhu pa še vsmogotni papež.

Zadnjo soboto pa so imeli ameriški škofje zborovanje v Washingtonu in teza njihovih razprav in proklamacij je bila boj proti Sovjetski Rusiji. Spomnili so se tudi na Slovenijo, češ, kako strašna persekucija vere vlada tam. Res čudno, pisma, ki jih dobivamo od naših sorodnikov, pa ne govore o nikakršni verski persekuciji. Seveda, kar katoliško hierarhijo boli, so tista bogata cerkvena posestva, ki jih je jugoslovanska vlada zaplenila in razdelila med ljudstvo.

Medtem ko so se škofje zgrajali nad Rusijo, pa niso nič omenili, kaj vse počenjajo imperialisti v Aziji in drugod, vsaj poročilo tega ne pove.

Časi se res spreminjajo! Še ni dolgo, ko je svet slikal ruskega Stalina kot največjega krvoločnega, danes mu pojejo slavo celo kapitalistične vlade. In tudi njegove slike niso več tako grde. Zadnje čase pa časopisje veliko piše o Stalinovi bolezni in nekateri izražajo nekakšen strah, kaj bo, če Bog pokliče k sebi velikega boljševika, "Skrb" zanj

je tako narasla, da je ameriški poslanik čutil dolžnost in poslal kablogram ameriškemu državnemu tajniku Byrnesu z zagotovilom, da se stric Jože dobro počuti. Byrnes pa je čutil dolžnost "razveseljivo" vest sporočiti radovednim žurnalistom.

Indonezi so se obrnili na Rusijo, naj jim bi pomagala v boju proti zapadnim imperialistom. To pomeni veliko. Od sedaj naprej se bodo pričela zatirana ljudstva v vsakim dnevom bolj ozirati proti proletarski Sovjetski uniji, kar je čisto logično, kajti zapadni "demokraciji" imperialisti se nečejo odpovedati izkoriščanju azijskih narodov.

Za-Nemce so bili Slovani samo moraki prašički. Med obtoženi radi grozodejstev v tabornišču Dachau je tudi dr. Schilling, kateri je vbrizgaval organičen strup v jetnike z namenom, da bi našel zdravilo za malarijo. Ko je bil sedaj poklican pred sodišče, je zelo protestiral, češ, da je nepristranski znanstvenik, da je samo eksperimentalni in iskal zdravila za malarijo.

Neki častnik pa mu je dejal: "Vi ste vbrizgnili strup 80 ujetnikom, kateri so umrli." On pa je odgovoril: "Ah, 78 ujetnikov bi vseeno umrlo od lakote, tuberkuloze itd."

"Toda vi ste vbrizgnili strup 80 človeškim bitjem," je zopet dejal zavezniški častnik.

"Saj so bili Rusi in Poljaki," je odgovoril nacijski znanstvenik. "V Ameriki eksperimentirate na morskih prašičkih. Kaj pa je razlika?"

Milan Medvedek.

Titova oblast je nazmanjšana

Napisal Landrum Bolling

Z odstopom dr. Ivana Šubašiča z mesta ministra za zunanje zadeve in dr. Juraja Šuteja kot ministra brez portfelja je končana iz zadrege rojena zveza med partizanskim gibanjem maršala Tita in nekaterimi elementi jugoslovanske zamejne vlade, ki je vršila posele v Londonu do preteklega marca. Dr. Milan Grol, ki je bil podpredsednik vlade v tem kabinetu narodnega edinstva, je predal svojo odstavko že dva meseca prej.

Okrog teh bivših ministrov se zdaj nabirajo odkriti opONENTI maršala Tita—in zapleteni politični položaj Jugoslavije postaja radi tega še bolj nepregleden. Toda v kolikor je mogoče presojati razmere iz daljave, je to ostalo brez vsakega vpliva na dejansko razmerje sil in na vpliv Titove vlade. Niti v najmanjše tuji pripomoček k razčiščenju velevažnega vprašanja, koliko je opozicije proti partizanskemu režimu.

Narodna osvobodilna fronta, organizacija partizanov, ki je vodila vojno proti okupatorju, je še vedno silna, še vedno stoji pokonci in še vedno vsebuje in predstavlja zelo široke mase vseh političnih struj in socialnih razredov dežele. Vendar pa je s tem objasnjeno, da ni popolnega edinstva med vsemi onimi, ki ne nosijo krivde, da so kolaborirali.

Jasno je, da bo dejstvo tega odkritega napada na Titov režim s strani mož, ki so imeli visoke pozicije v njegovi vladi, ohrabril nekatero skupine nezadovoljnežev, ki si žele demokracičnih ustanov po vzgledu zapadnih držav in so prepričani, da teh razmer najbrže ne bodo mogli doseči pod Titovo vlado. Toda istočasno daje ta napad tudi vzpodbudo vsem kvizlingom, kolaboracionistom, bivšim fašistom in vsem drugim oportunistom, katerih je precej v Jugoslaviji, ki si zdaj nadevajo maske "zapadnjaške demokracije" in trde, da je njihova opozicija osnovana na načelih zapadne demokracije.

Grol, ki je nedavno dobil dovoljenje, da izda časopis za opozicijo, se nahaja zdaj v veliki zadregi, ker je odkril, da se mu ne približujejo kot pristaši le oni, ki so iz poštenih razlogov na njegovi strani, temveč da prihajajo na njegovo stran tudi najrazličnejši nezadovoljneži kot zavrženi partizani, prenapeti srbski nacionalisti, slepi privrženci kralja Petra, bivši pristaši srbskega kvizlinga Nedića, bivši Pavličevići, četniki in tako dalje. Mnogi izmed njih so tako popolnoma kompromitirani, da morejo le škoditi vsaki politični skupini, s katero se povežejo.

Poleg tega pa je treba pomisliti tudi, da Grolu manjka nekaterih potrebnih osebnih lastnosti, brez katerih ne more nikdar uspeti v boju proti velikani Titovega kova. Kako naj obvelja proti mojskemu šermu v družbi, proti blesteči Titovi osebnosti in njegovi administrativni spretnosti in sili, človek, ki je suh in miren, katerega v množici nikdo ne bo opazil in ki je v osebnih razgovorih skoro boječ in vse preveč rezerviran?

Šubašičeva resignacija bo brez dvoma še bolj potisnila v ospredje desno roko maršala Tita, podpredsednika vlade Edwarda Kardelja. Kardelj je blesteča osebnost, Slovenec, bivši učitelj gospodarstva in vodeči teoretik jugoslovanske komunistične stranke. On je bil v zadnjem času poglaviti vir idej, na katerih je bila osnovana visoka državna politika Jugoslavije.

Kot predstavnik svoje vlade v Londonu je Kardelj nastopil prvič na forumu velike evropske politike. Doma pa je navzlic svoji drugorazredni uradni poziciji že znan kot druga osebnost v vladi. Ako bo njemu prisojeno Šubašičevo mesto, ga bo izpolnil brez odloga ali kolebanja

SLOVENSKI KANDIDATI ZA DOM NARODOV (SENAT) JUGOSLAVIJE

Politično vodstvo slovenskega naroda (IOOF—izvršni odbor osvobodilne fronte) je sestavilo predlog kandidatov in namestnikov, katere je slovensko ljudstvo na tajnih, svobodnih in demokracičnih volitvah 11. novembra letos izbralo v Dom narodov (zvezni senat), ki bo z zvezno skupščino tvoril dvodomno ustavodajno skupščino. Ta seznam kandidatov, izmed katerih bo 25 senatorjev ter 25 namestnikov, je bil predložen v javno razpravo, da je narod sam izrazil svoje misli o kandidatih ter o morebitnih popravkih in spremembah.

Vesah so se, na kandidatih listah vrstili le ljudje, ki so bili največji politični sleparji, gospodarski izkoriščevalci in sovražniki preprostega naroda. Med njimi smo srečali predvsem advokate in nesramne demagoge, ki so svojo gospodarsko vsemogočnost hoteli utrditi še s politično. Z bajnimi obljubami so slepili svoje volilce in jih s podkupovanjem lovili na limanice, da so si kljub najhujšemu terorju žandarskih bajonetov in volilnim goljufijam z največjim trudom mogli pridobiti "zaupanje ljudstva." (Večina teh nekdanjih "kandidatov" danes tava po Italiji in Avstriji, odkoder pošiljajo mile glasove v Ameriko za pomoč. Predvsem želijo ameriške dolarje, kajti tiste papirne lire in nemške marke, ki so jih za svoje izdajstvo prejeli, nimajo skoraj nobene valute v inozemstvu.)

Kako drugačna pa je nova kandidatna lista! Na njej so najboljši kulturni delavci in največji umetniki, ki so v boju na življenje in smrt ostali zvesti trpinčenemu slovenskemu narodu. Na listi so ljudje, ki so bili nekdanj majhni in nepoznani, pa so s svojo borbennostjo in predanostjo ljudstvu med osvobodilnim bojem se dvignili in postveli v prvo bojno vrsto, pozvali vodniki in junaki v boju za svobodo, politični delavci Osvobodilne fronte in oficirji mlade, a slavne jugoslovanske armade. Med kandidati so končno pošteni politični ljudje iz prejšnjih časov, ki so zavrgli protiljudske politične figure in stare reakcionarje in se pridružili svojemu narodu v veličastni osvobodilni borbi. Kandidati so slovenski delavci, kmetje in delovna intelgenca, člani osnovnih plasti slovenskega ljudstva in najboljši sinovi slovenskega naroda.

Kandidatna lista

(Toimačenje kratice: SNOS stoji za Slovenski narodni osvobodilni svet, IOOF je izvršni odbor osvobodilne fronte, AVNOJ je Antifašistično vijeće narodnega osvobođenja Jugoslavije, PNOO je Primorski narodni osvobodilni odbor, GOOF je glavni odbor osvobodilne fronte, OOOF je osvobodilni odbor osvobodilne fronte, GORK je glavni odbor Rdečega križa, NVS je narodna vlada Slovenije, GO je glavni odbor, ZMS je Zveza mladine Slovenije, AFŽ je Antifašistična žena.)

1. Vidmar Josip, književnik, predsednik SNOSA, predsednik IOOF.
2. Kocbek Edvard, profesor, minister za Slovenijo v Zvezni vladi, podpredsednik.
3. Rus Josip, sodnik, podpredsednik IOOF.
4. Župančič Oton, pesnik, član IOOF.
5. Bevk France, pisatelj, član

- in jugoslovanska politika radi tega ne bo trpela.
- Dejstvo je torej, da odstop Šubašiča in Šuteja političnega položaja v Belgradu ni spremenil niti najmanj. Njihov odstop ne bo v ničemer oviral poslovanja Titove vlade, v kateri je prava oblast vedno ležala v rokah oseb, ki so blizu maršala in katerim more popolnoma zaupati.
- ONA.
- IOOF, predsednik PNOO za slovensko Primorje.
6. Vidmar Tone, podpolkovnik, jugoslovanski narodni heroj.
7. Polak Bojan, podpolkovnik, komandant 1. slovenske divizije narodne obrambe.
8. Kocič Beno, kmet, član GOOF, član OOOF, Prevalje.
9. Lunaček dr. Pavel, zdravnik, član IOOF.
10. Mlakar Alojz, kmet, član IOOF, tajnik OOOF, Novo mesto.
11. Novak Ivan, čevljar, član GOOF.
12. Pogajen Franc, podpolkovnik, komandant 14. udarne divizije.
13. Hafner Tone, kmet, član OOOF, Ljubljana.
14. Zumer Srečko, delavec.
15. Baebler dr. Aleš, pravnik, član IOOF.
16. Jeras Josip, profesor, član IOOF, član GORK Jugoslavije.
17. Cajncar dr. Stanko, duhovnik.
18. Ambrožič Vlado, general, član IOOF.
19. Kardelj Pepca, delavka, članica GOOF.
20. Kavčič Stane, delavec, podpredsednik USAOJ.
21. Kraljher dr. Alojz, zdravnik, pisatelj.
22. Lovčnik Karel, general.
23. Kovac Stane, grafik, načelnik oddelka za izgradnjo narodne oblasti, član IOOF.
24. Levstik Jože, inženir, pomočnik ministra za kmetijstvo pri NVS.
25. Jakac Božidar, akademski slikar.
26. Toman Tone, delavec, pomočnik ministra za socialno politiko pri NVS.
27. Malešič Matija, tehnik, major.
28. Krmelj Maks, kmet, član IOOF, predsednik GO Zveze slovenskih zadrug.
29. Maček Polde, tesar, član GOOF.
30. Vipotnik Janex, podpolkovnik, predsednik GO Zveze slovenske mladine (ZMS).
31. Oček Angelca, delavka, predsednica gl. odbora AFŽ.
32. Šentjur Lidija, profesorica, članica IOOF.
33. Snoj Franc, minister NVS.
34. Lubej Franc, učitelj, sekretar SNOSA, član IOOF.
35. Dolinšek Tone, delavec, član GOOF.
36. Klanjšek Jože, podpolkovnik, komandant 31. divizije.
37. Svetina Ivo, učitelj.
38. Obračunč dr. Rudolf, zdravnik, šef kabineta socialnega ministrstva NVS.
39. Jordan Marija, delavka, članica OOOF, Maribor.
40. Mahnič Angelca, študentka, tajnica GO AFŽ.
41. Šušteršič Tone, železničar, član nadzorne komisije IOOF.
42. Švara Dušan, podpolkovnik.
43. Šilih Niko, podpolkovnik.
44. Rupena Mara, učiteljica, članica GO AFŽ.
45. Lokovšek Ivan, podpolkovnik, komandant mesta Ljubljane.
46. Ravnihar-Zupančič dr. Božena, zdravnik, major.
47. Zlatnar Mirko, podpolkovnik.
48. Turnher Edmund, učitelj, sekretar nadzorne komisije IOOF.
49. Potočnik dr. Miha, pravnik.
50. Jenko Rudolf, podpolkovnik.

Vrhnja plast

Se zavaroval s plinsko masko pred Hearstovim smrdom. Tako bi moral napraviti vsak delavec in Hearsti bi morali, bodisi prenehati s svojim žoltim časopisjem, ali pa ga drastično reformirati.

Razni mali oglasi

JANITORS
Good wages and working conditions
See Superintendent
8 SO. DEARBORN STREET

PEACETIME SECURITY TO SALESWOMAN
25 years or older. Experienced in Bakery and Delicatessen Sales
PERMANENT - GOOD SALARY
Call WEL. 6612

WOMAN
FOR GENERAL HOUSEWORK
Plain cooking - Stay - Own lovely room and bath - Good working conditions and pleasant home. Adv. family. DREXEL 3282.

COOK—WHITE
Thoroughly experienced - Cooking and serving - 3 adults - Top wages. Home nights.
937 LAKESIDE PLACE
Edgewater 1423

HOUSEKEEPER
Good salary - Excellent home - Pleasant working conditions
Stay
ALBANY 3626

ASSIST WITH 10-MONTH BABY
Light housework - Other help
Stay - \$30 a week
LAKEVIEW 3147

WOMAN for general housework, 4 and half days a week—Mon., Tues, Wed., Fri. and a half day Sat. 9 till after dinner. Good working conditions. No windows or laundry. Knowledge of cooking. No heavy housework. BUTTERFIELD 0546.

HOUSEKEEPER
Someone that wants a good home. No heavy housework and plain cooking. Some family. Stay. Own room, good home & pleasant working conditions. Call Sun. NEVADA 6529—Monday SACRAMENTO 1285.

MAID
To assist with children. Light housework. Employed others. Own room and bath. Good salary, good home and pleasant working conditions.
MIDWAY 2129

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Mati ne bo več požirala trpkih besed po hišah in tudi oče se ne bo več pehal za slabo plačanim delom. In vsako jutro bodo pili kavo, ki so jo pili sedaj komaj trikrat na leto! Da, vzeti ga je hotela, in najsi ne bo niti tako lep, kakor ga je gledala v svojih sanjah. Iz oblakov jo je poklical nazaj v vsakdanjo revščino otročji glasek, ki se je začul iz sosednje stanice:

"Marička! Vstati!"

V čumnati, kjer sta spala oče in mati, je imel tudi domači sinček Janezek svojo posteljo ali pravzaprav nekako korito, kamor so pokladali noč za nočjo njegovo slabotno telesce. Slama je gledala izpod rjuh in pavola iz odeje. Na revnem ležišču je sedel dveletni deček in pri raztrgani srajčici se je tuintam kazala rjava koža. Marička mu je prinesla drugo srajco in tudi hlačice in čevljičke ter mu vse položila na posteljico.

"Zdaj se obleci!"

Počasi je zlezal iz svojega korita. Imel je široko glavo in bil je tudi zelo samoglav. Topolščakov Janezek, kakor je to navada pri slabo rejnih otrocih. Ko je lezel izpod raztrgane odeje, da bi zlezal v hlačice, katere mu je pripravila sestra, je kazal svoji stegenici, ki sta bili tenki kakor bilka sredi travnika. Ko je imel hlačice na sebi, je izpregovoril odločno:

"Marička! Umil se pa dnes ne bom!"

"Kaj bodo pa gospodje v šoli rekli, če prideš umazan?"

"Saj nisem umazan! Umil se ne bom, pa je!"

Nato sta sklenila poravnava, da se bo Janezek umil, a Marička da mu bo v mrzlo vodo prillila nekaj kropla.

Ko je bil fantek napravljen in umit, je zastokal: "Lačen sem!"

"Tako ti prinesem!"

Iz kuhinje je prinesla lonček, iz žličnika pa vzela veliko leseno žlico ter oboje posadila pred brata, ki je bil med tem zlezal za veliko mizo, kjer se je pri Topolščakovih jedlo.

"Ze spet močnik!" je zajokal, ko je potisnil žlico v mali lonček.

"Močnik je dober!" ga je tolažila sestra. "Poglej, oče in mati prav malo zaslužita sedaj v zimi! Koliko jih je, ki še močnika nimajo vsak dan: Le jej, revček, le jej!"

Dvakrat ali trikrat je zajel:

"Nočem! Tudi po sajah diši!"

Jezno je položil žlico na mizo.

"Učil se tudi ne bom! Lačen sem!"

"Če ima človek cel piskrček močnika pred sabo, mu ni treba biti lačen!"

"Le poizkusi, pa boš videla, da so saje v njem!"

"Niso! Da je oče doma, bi že rad jedel!"

"Učil se ne bom, pa je vun!"

Zopet se je sklenila poravnava, in Janezek je obljubil, da se hoče učiti, če mu prinese sestra Marička kos belega kruha, za katerega je dobro vedel, da je v omari v kuhinji.

Prinesla mu je kosček belega kruha in vprašala: "Kaj imate danes?"

"Ajmalajns ponavljamo!"

Ko je opletal kruh, je zastokal: "Ti ne veš, Marička, kako je težak ta ajmalajns!"

Nekdo je potrkal na okno. Ko se je Marička ozrla, je opazila pri šipi ostudno-prijazni obraz Komarjeve Magdalene. Migala je z roko. Marička je izginila kri z obraza.

"Janezek, ponavljaj!" je dejala ter odhitela v vežo. Ondi je že prežala Komarjeva nanjo.

"Pridna si, Marička! Tako je prav. Pridna dekletca imajo že na zemlji nebesa!"

Stara grešnica je pomenljivo pomežikovala. Na uho ji je šepnila: "Včeraj mi je pisal. Rad bi govoril s tabo!" Glasneje je dostavila: "Fantek se uči! Prav tako, prav tako!"

"Drevi ob šestih," je šepetala dalje, "ob šestih. Pri šentklavški cerkvi te bom čakala!"

Marička je vzdihnila: "Pa res ni oženjen? Drugače bi bilo greh!"

Iz sobe se je začulo v tistem šolsko-pridigar-skem glasu, na katerega slabi učitelji tako radi privadijo svoje učence: "Vier-mal-acht-sind-zwölf."

Odprija je vrata ter ga pokarala: "Janezek, vendar malo premisli!"

"A—že, že vem, Marička! Vier-mal-acht-sind-dreissig! Kako je težak ta ajmalajns!"

Ko ga je podučila, da je štirikrat osem dvaintrideset, je hišna vrata zopet zaprla. Proti Komarjevi pa je vzdihnila: "Sama ne vem, kaj bi napravila."

"Kolikor vem, res ni oženjen. Neoznjeni pa ne morejo vsi biti. Samo "gospodje" niso oženjeni, in še ti se vselej greha ne boje!"

"Ali jaz se bojim greha," je zastokala Marička. "Ko bi že vedela, da me vzame!"

Magdalena se je raztogotila: "Kako te naj vzame, če se prej ne seznanis s teboj? Ob šestih torej. Ali prideš, ali ne prideš? Povej vendar! Piše mi, da neprestano misli nate, ti ga pa še videti nečeš! Kmalu bi ti rekla, da si prismoda."

"Točno ob šestih pridi! Čakala te bom pri vratih tik škofije. Ali prideš?"

"Pa pridem no!"

"Drei-mal-acht-sind-zwölf!"

Zopet je odprija duri: "Premisli vendar, Janezek!"

"Aha! že vem!—sind sechs!"

"Da bi se me Mati božja s Šmarne gore usmilila! Ta ne zna ajmalajnsa in jaz ne vem, kaj naj počnem! Kaj bo, kaj bo?"

"Torej sva se vse lepo dogovorili! Prav tako, Marička! Za tvojo srečo gre in še ob smrtni uri mi boš hvaležna! Lej, lej! Kdo pa tukaj prihaja? Prav kakor zaljubljen parček. In jaz o tem nič nevem! To je pač čudno! Pa tako zgodaj, lej, lej!"

Magdalena se je pritisnila k zidu, da bi je ona dva, ki sta v zornem jutru prihajala po samotni kravjedolinski cesti, ne opazila. Tem živje ju je opazovala Magdalena.

"Znana mi je postava te ženske," je zamrmrala, "kdo bi pač bila?"

Hipoma se ji je zasvetilo: "Božja pomagavka, Čekšova Fina je!"

"In gospod, ki je z njo?" je vprašala Marička.

(Dalje prihodnjč.)

naša navada, dokler bo kaj boja in kaj mečev."—Ali si slišal? Tako so odgovarjali naši starešini Obrom. Tu je prostor in polje za kralje fantazije. Povejte našim ljudem, da naši očetje niso bili taki hlapi kot smo sedaj mi!"

Odšel sem vesel. Po glavi so mi šumele besede iz zgodovine naših dedov. Do jutra sem bral—in začel snovati povest "Pod svobodnim solncem."

Če je kaj branja vredna, ne zahvalite zanjo mene, ampak njega—Kreka.

Pri Sv. Joštu sem bil. (Bog ve, zakaj so me poslali gor, jaz ne vem.) Gori sem bil, "direktor montanus"—to je bil naslov mojih davnih prednikov na Sv. Joštu, ki so peš romali v Rim—po dvakrat. Pri starem Joštariju sem otepal ričet za kosilo—saj je bil kar izvrsten—ali vendar sem toliko napuhjen, da sem bil uverjen: preko ričeta bi se bil pa vendar že preril. Zato sem ogrnil ježno plašč, prijel palico za ključko in šel v Selca. Lilo je od sile. V Selcih sem naletel na družbo, ki je po obedu vabila na tarok. Tudi Krek je tam vedril. Med igro me je Krek hitro izbežal iz molččnosti. In to je on znal. In ko sem prišel na plan z ričetom in ko sem na široko živo opisal krivice vesoljnega sveta, da bi bil skoro sam sebi verjel, se je Krek zasmel s toliko radostjo, da je zaigral pagata, kar ni bila njegova navada. Pri mizi pa je sedel tudi častitljiv starček. On se ni smejal. Roke je sklenil kakor za molitev, gledal vame z razprtimi očmi in molčal. Pozno v noč sem se poslovil. Krek me je spremljal pred vrata. Še je deževalo.

(Dalje prihodnjč.)

Razni mali oglasi

WOMAN TO ASSIST IN KITCHEN
DANISH-AMERICAN HOSPITAL
1621 No. Kostner

OPERATORS
Experienced on house coats and bathrobes
Steady work - Good pay
MORE MFG. CO.
3rd floor—224 So. Market St.

DIE MAKERS
Experienced on Compound and Progressive Dies. Excellent equipment, good opportunity.
METAL SPECIALTIES
3200 Carroll Ave. (300 North)
Ask for Mr. Mortensen

NURSEMAID
Experienced - References - 1½ yr. old boy - No household duties
Good salary
Phone PLAZA 3800—Apt. 309

Razni mali oglasi

KAJ VA NOV PRAZILNIK?
Potrebujete onega? Obrabljena maščoba se potrebuje pri izdelovanju prašilov, likalnikov in drugih stvari... ter mila.

ODDAJTE VAŠO RABLJENO MAST!

GIRLS
for
GENERAL OFFICE WORK
Typing Desirable
Pleasant working conditions
Paid vacations
5 day week
SHIPMAN-WARD MFG. CO.
325 N. Wells St.

Bakers Wanted
STEADY WORK
Good working conditions
GOOD PAY
Apply
Mrs. Parker Cookie Co.
5809 W. Division St.

GIRLS
Ideal Working Conditions in Evanston.
Light, Clean Sitdown Work
Good pay
Steady positions
Crib-Diaper Service
234 Dodge - Evanston

Health on Wheels

Interior view of modern mobile X-ray unit. When this completely equipped unit rolls up to a plant, large groups of workers can have their chests X-rayed with no inconvenience. Christmas Seal funds support industrial X-ray programs of tuberculosis associations.

Razni mali oglasi

WOMAN TO ASSIST IN KITCHEN
DANISH-AMERICAN HOSPITAL
1621 No. Kostner

OPERATORS
Experienced on house coats and bathrobes
Steady work - Good pay
MORE MFG. CO.
3rd floor—224 So. Market St.

DIE MAKERS
Experienced on Compound and Progressive Dies. Excellent equipment, good opportunity.
METAL SPECIALTIES
3200 Carroll Ave. (300 North)
Ask for Mr. Mortensen

NURSEMAID
Experienced - References - 1½ yr. old boy - No household duties
Good salary
Phone PLAZA 3800—Apt. 309

20 SHOPPING DAYS LEFT

BUY Christmas SEALS

NURSES
REGISTERED & GRADUATES
8 Hour Shift
Danish-American Hospital
1621 N. KOSTNER

TRUCKERS
and
Truck Helpers
STEADY WORK
68c an Hour
Pioneer Paper Stock Co.
448 W. Ohio St.

Health on Wheels

Interior view of modern mobile X-ray unit. When this completely equipped unit rolls up to a plant, large groups of workers can have their chests X-rayed with no inconvenience. Christmas Seal funds support industrial X-ray programs of tuberculosis associations.

Razni mali oglasi

Bungalow Stokers
IMMEDIATE DELIVERY
Winkler Stoker for immediate delivery on most sizes up to 1,000 lbs.

North West Stoker Sales & Service
3259 IRVING PARK
IND. 1884

Girls—17 and Over
No experience necessary
To deliver packages
Opportunity for advancement with established dental supply house

L. D. Caulk Co.
25 E. WASHINGTON
ROOM 1010

OPERATORS
FOR
PAPER BOX MACHINES OF ALL TYPES
Permanent jobs - Good pay
Unusually good working conditions
48 HOUR WEEK
Julius Marquardt Co.
4413 West Lake St.

BOYS
OVER 17 YEARS
To work for established dental supply house
Deliver packages and work around the house
APPLY
L. D. Caulk & Co.
25 E. WASHINGTON ST.

All ste naročeni na dnevniki "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

SECURE YOUR FUTURE WITH A RELIABLE FIRM
We have attractive positions open for
Experienced POLISHERS & BUFFERS
Highest pay - Excellent working conditions - Ask for Mr. Helms
WILSON INDUSTRIES, INC.
737 W. Van Buren—6th floor

WE NEED MEN
FOR WAREHOUSES
For loading trucks and cars
Good pay and steady work
APPLY AT
MICHAEL LEONARD CO.
333 West 35th Street

Our Workmen Do Not Strike
BECAUSE THEY HAVE NO GRIEVANCES
MEN
You, too, will be satisfied with our pleasant working conditions and pay

- ORDINARY PAPER WORK
- NO EXPERIENCE NECESSARY
- NO AGE LIMIT
- ALWAYS PLENTY OF WORK

Apply in person
The Hinde & Dauch Paper Co.
3301 West 47th Place

Razni mali oglasi

WOMAN
TO ASSIST IN KITCHEN
DANISH-AMERICAN HOSPITAL
1621 No. Kostner

OPERATORS
Experienced on house coats and bathrobes
Steady work - Good pay
MORE MFG. CO.
3rd floor—224 So. Market St.

DIE MAKERS
Experienced on Compound and Progressive Dies. Excellent equipment, good opportunity.
METAL SPECIALTIES
3200 Carroll Ave. (300 North)
Ask for Mr. Mortensen

NURSEMAID
Experienced - References - 1½ yr. old boy - No household duties
Good salary
Phone PLAZA 3800—Apt. 309

ŽENSKE
ki ste bile uposlene v vaši industriji
All gledate sa delo?
TELEFON KOMPANIJA RABI HIŠNICE (JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vaših delih mesta
od 5:30 pop. do 12 ure ponoči
Rabimo tudi POMAGALKE V JEDILNICI
Oglasite se v uposlovalnem uradu za ženske
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
prilijču
309 W. Washington St.
CHICAGO

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finigar

(Nadaljevanje)

FANT, TI TEGA NE RAZUMES!

Kreku v spomin

Ne vem, zakaj se mi je tako godilo, to pa vem, da se mi je, namreč: kamorkoli sem se naravnal, od vsepovsod sem se vrnil razočaran. In sicer je bila ta reč taka: Ves vesel potrkam pri prijatelju. Ta dremlje. Z zaspanimi očmi me pogleda; ko me spozna, plane kvišku in me hoče objeti. Jaz ga gledam in vsaka žilica govori v meni: Saj laže! Zakaj me ne ozmerja in me ne vrže ven?—Če se napotim, desetkrat povabljen, na obisk, me razburji že tisti zvozne in prilsukanje, kdaj bodo pridrseli koraki po hodniku. Zenska, ki mi odpre in me prijavi, se vrne in me odvede v sobo. "Potrpajte samo trenutek!" Tako pridejo. Jaz sedim, po sosednjih sobah pa tekanje, šepet, šum kril, škripanje čevljev. In ko pridejo, trdijo, kako jih veseli, a jaz sem prepričan, da sem odveč.

Včasih se mi pa zazdi, da nisem odveč, in takrat govorim—resnico. Ta reč je pa še vse drugače nevarna. Zakaj v teku tedna—če ne že prej—dobim po ovinkih sporočilo, da ukrenem veliko bolj modro, če ne govorim resnice, to se pravi, če ne pridem več tja. Po takih sku-

šnjah sem sklenil: nikamor več, razen v cerkev in krčmo! Bog je dober, krčmar je sebičen—in zato bosta potrpela z mano. Kot pa veliko dobrih sklepov, tudi tega nisem držal.

Truden in žalosten sem se bil napotil spet k prijatelju. Mislil sem si, da je za človeka, ki samski komari po svetu, dober prijatelj to, kar je zakonskemu možu dobra žena: Če pride mož ves nataknen iz pisarne ali s polja in se doma za prazen nič razburji in znosi nad ženo, tedaj ona—modra žena—natančno ve, da je taka ihta njegovemu srčnemu zdravju koristna, in mu vsa vesela, da mu more pomagati, napravi boljše večerjo kot bi jo bila sicer. In po večerji je radost velika kot bi vstali od svatovskega obeda. Tako sem mislil in se napotil truden in žalosten k prijatelju. Ali ta te reči ni tako sodil. Bil je toliko odkritosrčen in trdosrčen zaeno, da me je pognal čez prag. Jaz pa, bolj nejevoljen na svojo neumno misel kot na njegovo trdosrčnost, nisem šel ne v cerkev ne v krčmo, tudi domov ne, ampak h Kreku. V kuhinji je večerjal presto in pil sodavico. (Bilo je namreč v postu—on pa—kot trdijo—mlačen vernik—ni moški drugače kot tako puščavniški večerjati 40 dni zapored.)

"Pozdravljen, fant!"
Niti v roko mi ni segel.
"Sedi!"
Ko nisem vedel kam s klobukom, sem ga poveznil nazaj na glavo. Tudi suknje nisem odložil. Cilka je postavila predme vina. Jaz sem začel:
"Saj ne vem, zakaj sem prišel, ampak veš, to je že od sile, tako in tako se mi godi."
Vino je bilo dobro in moja čisto neumna jeza veliko pretiravanje, da si je Krek moral sneti naočnike, ko si od solz, ki so mu od smeha kipele v oči, ni mogel več drugače pomagati. Ko sem se ugnal in čakal, da mi reče: "Vidiš, prijatelj, to je tako, le potrpi, ne jezi se," pa mi reče: "Fant, ti tega ne razumeš. Če bi se ti godilo drugače, bi ne bil ti več ti in bi bil, če ne zanič, vsaj manj vreden!"
Jaz sem ga gledal, on je tlačil pipo, se mi smehljaj, hitro prižgal tobak, vrgel vžgalico in segel po knjigi.
"Ali si že prebral?"
Pogledam: "Dr. Kosovo Gradivo za zgodovino Slovencev."
"Nisem še."
"Poslušaj, potem beri že sam!"
Krek je odprl in bral iz knjige:
"Ko je Bajan, voditelj Obrov, poslal poslanca k slovenskim starešinom, da bi se pokorili Obrom in jim dajali davek, so starešine odgovorili:
Kdo izmed ljudi, ki jih obsevajo solnčni žarki, je tako močnen, da bi nas premagal? Navajeni smo Sloveni, da si lastimo tuje zemlje, ne pa, da bi si drugi osvojili našo. Tako bo